K. SVENSKA VETENSKAPSAKADEMIENS ÅRSBOK FÖR ÅR 1946

SÄRTRYCK

STATENS ETNOGRAFISKA MUSEUM

ÅRSBERÄTTELSE
FÖR 1945

STOCKHOLM
ALMQVIST & WIKSELLS BOKTRYCKERI AB

D. Statens etnografiska museum.

Personal.

Museets ordinarie personal har under året icke undergått någon förändring i antal, men museiassistenten har enl. Kungl. Maj:ts beslut den 1 juli 1945 uppflyttats från lönegrad A 21 till A 23. Fr. o. m. samma datum har e. o. vaktmästaren G. Nykvist placerats som museibiträde i lönegrad Eo 7 (tidigare Eo 5) och hr G. Holm som vaktmästare i Eo 5.

Under föreståndarens semester har museiassistenten docenten S. Linné upprätthållit befattningen. På grund av sjukdom har amanuensen docenten G. Montell varit tjänstledig 1 juni-31 aug. och museibiträdet Nykvist av samma skäl 19 april-20 juli.

Som arkivarbetare, avlönade genom Statens Arbetsmarknadskommission, ha hr Gustaf Larsson samt statslösa arkivarbetarna dr phil. Ernst Emsheimer och dr jur. Georg Freund tjänstgjort hela året, de båda senare dock tidvis med halv tjänstgöring. Sedan den 10 jan., resp. 28 april ha statslösa arkivarbetarna fru Margarethe Friedrich och hr Jaan Miljan tjänstgjort.

Lokalförhållanden.

I mitten av oktober återfick museet övre våningen i byggnad 4, vilken sedan hösten 1939 disponerats av militära myndigheter. Dessa inneha dock vid årets slut fortfarande bottenvåningen. Till de återlämnade lokalerna överfördes de sedan oktober 1939 till skyddsrum evakuerade samlingarna.

Byggnadsstyrelsen har låtit måla kanslibyggnaden utvändigt och delvis i det inre.

Här må även nämnas några ändringar i utställningsbyggnadens inredning. I södra salen i bottenvåningen — arbetet började hösten 1944 — ha insatts nya montrer m. m. för att hysa museets märkliga arkeologiska samlingar från Östturkestan, vilka till större delen hemförts och skänkts av dr Sven Hedin. Materialet utgöres av de historiskt betydelsefulla fynden från Lou-lan, Khotan, Dandan-uiliq m. fl. platser. De nya montrerna

med belysningsanordningar ha helt bekoststs av dr Hedin. I utställningsbyggnadens japanska avdelning har i den minsta av salarna ett japanskt rum inbyggts, i vilket de värdefullaste dräkterna uppställts.

Verksamheten under året.

Föreståndaren har som vanligt främst varit upptagen av löpande ärenden, tjänsteskrivelser, korrespondens och besökande. Den utländska korrespondensen började efter krigsårens avbrott åter komma i gång fram mot hösten och har sedan dess krävt mycken tid. Föreståndaren har vidare bestämt och katalogiserat nyförvärv, kompletterat uppgifter i kataloger över äldre samlingar och skrivit etiketter till en tillfällig utställning.

I form av seminarieövningar har föreståndaren fortsatt sin undervisning i allmän och jämförande etnografi vid Stockholms Högskola. Seminarierna, 12 under vår- och 13 under höstterminen, ha hållits i museet. Av eleverna ha fil. kand. ERIC JUEL avlagt fil. lic.-examen i ämnet och kapten NILS STRÖMBOM samt fil. studerandena CARLO DERKERT-ROSENBERG, ALLAN NILSSON, CLAËS C. OLROG och fröken KERSTIN BERG tenterat för betyg i fil. kand.-examen. Föreståndaren har av Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien varit utsedd till sakkunnig för bedömande av inom hans fack fallande ansökningar om understöd ur Humanistiska fonden.

Museiassistenten har deltagit i de ständigt ökade löpande göromålen, utfört olika slag av katalogiseringsarbeten samt biträtt vid ordnandet av årets tillfälliga utställning. Han har även detta år fungerat som arbetsledare för arkivarbetarna. Den 30 maj-1 juni vistades han i Göteborg för att genomgå och övervaka inpackningen av den nedan omtalade samling, som kostnären CARL OSCAR BORG skänkt till museet.

Amanuensen var under årets två första månader huvudsakligen sysselsatt med monteringen av dr SVEN HEDINS och dr NILS AMBOLTS m. fl. arkeologiska samlingar från Östturkestan i den nyinredda salen i utställningsbyggnaden. Han har vidare planerat nyuppställningen av japanska dräkter och biträtt vid monteringen av den tillfälliga utställningen. I övrigt har han katalogiserat samlingar, deltagit i de löpande göromålen och skött museets interna bokföring.

Museibiträdet fröken I. TÖRNBLOM har som vanligt varit sysselsatt med maskinskrivning efter diktamen (tjänsteskrivelser, brev etc.), renskrivning av kataloger, etiketter och manuskript, märkning av samlingar, inregistrering av nyförvärv av föremål, fotografier och böcker m. m. Hon har även korrekturläst museets publikationer, ombesörjt distribueringen av dessa samt i sam-

band med försäljning av publikationer och prenumeration på tidskriften Ethnos utfört därvid erforderlig bokföring. Fröken Törnbloms arbetsuppgifter ha under senare år så ökats, att det är mycket svårt för henne att hinna utföra dem.

Museibiträdet Gunnar Nykvist har, liksom tidigare, haft den direkta vården av samlingarna om hand samt utfört olika slag av konserveringsarbeten. Under museets alltjämt svåra magasineringsförhållanden har han fått ägna mycken tid åt framtagande av föremål för översyn och vård samt material åt forskare och andra studerande. Han har övervakat återförandet av de evakuerade samlingarna samt verkställt en preliminär uppackning och genomgång av dessa. Vidare har han utfört all för publikationer och katalogiseringsarbeten erforderlig fotografering. Vid anordnandet av årets tillfälliga utställning samt vid monteringen av de japanska dräkterna m. m. i det för detta ändamål inredda rummet har hr Nykvist verkställt större delen av monteringsarbetena.

Vaktmästare Gösta Holm har biträtt vid konserveringsarbeten, samlingarnas årligen återkommande genomgång till skydd mot mal, trämask, rost etc. samt deltagit i monteringsarbetena. För den under året inredda utställningssalen för Sven Hedins m. fl. arkeologiska samlingar från Centralasien har han förfärdigat två stora montrer, sex mindre sådana, fyra stora väggfasta monteringsskärmar m. m. Han har även tillverkat en i entréhallen uppställd monter för nyförvärv samt gjort den i det föregående nämnda inredningen för utställning av japanska dräkter.

I en del av Nykvists och Holms arbeten har även värmeledningsskötaren Jakob Jakobsson deltagit. Liksom tidigare har han haft uppsikt över byggnaderna samt teceremonihuset.

Arkivarbetarna: Hr Larsson har fortsatt registreringen av bildarkivet, uppklistrat fotografier och tidningsurklipp samt utfört renskrivningar av kataloger m. m. Dr Emsheimer har fått ägna mesta tiden åt sina musiketnografiska forskningar men har därjämte katalogiserat en del av museets membranofoner från Asien. Dr Freund har gjort upp register över innehållet i facktidskrifter, som ej finnas i museet, och inventerat de utställda samlingarna m. m. Konstnärerna fru Margarethe Friedrich och Jaan Miljan ha, för katalogerna och för publikationer, utfört teckningar, laveringar och akvareller av ett stort antal föremål i samlingarna. Fru Friedrich har därjämte textat ett par adresser samt utfört affischer för museets senaste tillfälliga utställning.

Civilingenjör Carl Hedin har även detta år utan kostnad för museet godhetsfullt utfört diverse arbeten, ss. ordnande av Hedinexpeditionens bildarkiv och särtrycksamling samt korrekturläsning.

Fil. lic. JAN SÖDERSTRÖM har fortsatt sin bearbetning av samlingarna från Gilbert- och Ellice-öarna och för detta ändamål disponerat ett arbetsrum.

Samlingarna.

Gåvor i form av föremål.

Efter nedgången under de sista krigsåren har nyförvärven visat en glädjande ökning under år 1945.

Amerika.

Den svensk-amerikanske konstnären CARL OSCAR BORG, som 1938—1945 var bosatt i Göteborg, har till museet skänkt en av honom själv hopbragt arkeologisk och etnografisk samling, omfattande 97 nummer. Huvudparten förskriver sig från sydvästra Förenta Staterna — Arizona, New Mexico och Colorado — men även andra delar av Nordamerika äro representerade, ss. Californien, Arkansas och Mexico. Enstaka föremål finnas även från Honduras och Panamá. Hr BORG har, delvis som illustration till samlingen från Förenta Staternas sydvästområde, överlämnat 14 av honom utförda torrnålsgravyrer med arkeologiska och etnografiska motiv.

Den arkeologiska samlingen är huvudsakligen från olika förhistoriska ruiner (cliff dwellings) i Arizona och utgöres till större delen av keramik. Dessa föremål, som givaren själv anträffat i av honom undersökta gravar, kunna indelas i olika grupper. Keramik tillhörande en av dessa grupper, som efter huvudfyndplatsen kallas Sikyatki, är sällsynt även i nordamerikanska museer. I samlingen finnas bl. a. två stora, utomordentligt vackert dekorerade urnor av denna typ. Den övriga keramiken utgöres av skålar och krukor, vanligen med svarta ornament på vit botten samt enklare brukskeramik, som utmärker sig för vackra och väl avvägda former. I den arkeologiska samlingen ingå även fint arbetade korgar, halsband av turkoser eller stenpärlor samt diverse prydnader av slipad sten.

Från öarna utanför Californiens södra kust härrör sig en mindre samling. Föremålen, förfärdigade av ben och sten, äro visserligen ganska oansenliga men hava stort intresse, enär befolkningen på dessa öar länge varit utdöd.

Bland de etnografiska föremålen märkas vävnader samt delar av dansdräkter, korgar m. m. från Arizona och Nya Mexico.

Museets mångårige vän, Sveriges förre minister i Mexico, envoyén C. G. G. ANDERBERG, Tanger (Marokko), har förärat ett praktfullt antependium från Mexico. Det uppgives vara tillverkat i slutet av 1500-talet av lärjungar i en av dominikanermunkar

ledd skola för mexikanska indianer. Bottentyget består av två lager, ett yttre av bomull och ett inre av grovt linne. Dekorationen utgöres av broderade blommor.

Ingenjör K. G. LUNDELL, Stockholm, har skänkt ett stycke barktyg och en liten kalebasskål (*Crescentia*) från Nicaragua samt ett arbete i björknäver, dekorerat med färgade piggsvinstaggar från östra Nordamerika.

Chargé d'affaires ROLF ARFWEDSSON förvärvade under sin vistelse i Colombia ett halsband från uitótoindianerna, vilket han överlämnat till museet. Halsbandet består av 57 rovdjurständer, skilda från varandra av korallröda glaspärlor. Åtminstone de största tänderna härröra från jaguarer och mycket tyder på att de länge varit i användning, ty deras genomborrade rotpartier äro delvis avslipade och nya genomborrningar ha utförts.

Genom lyckliga omständigheter har museet i form av gåva kunnat göra ett av de mest betydande nyförvärven från Sydamerika på många år, en huvudsakligen arkeologisk samling från Peru. Den omfattar visserligen endast 89 föremål, men dessa äro av en så förnämlig kvalitet, att museet tidigare aldrig mottagit någon samling från det peruanska kulturområdet, som kan jämställas med denna. Samlingen kan uppdelas i två grupper, arkeologiska föremål från Perus kustland samt bägare av trä från höglandet, troligen från incafolket.

Bland de arkeologiska föremålen märkas 10 prydnader av tunt guldbleck, vackert dekorerade benföremål, bl. a. en flöjt prydd med silverskivor och tofsar samt försedd med bärband, en spjutkastare förfärdigad av den hårda chontapalmen och med dekorativa detaljer, skurna i ben. Huvudparten av samlingen utgöres emellertid av textilier av mycket hög kvalitet och delvis i synnerligen gott skick: pannband i form av slungor, väskor, skjortor, mantlar och andra dräktdelar. De äldsta textilierna härröra från de berömda och i museet förut föga representerade Nazca- och Paracaskulturerna. En del förskriva sig från de senare kustkulturerna och även den inkaiska perioden är företrädd. Träbägarna, till antalet nio, äro dekorerade med intressanta scener, som bl. a. visa inkaiska härskare och högt uppsatta spanjorer. Figurerna äro utskurna ur ytan, och de utskurna partierna äro fyllda med röd, gul, grön, brun och svart lackfärg. Materialet är mycket hårt, troligen chontapalmträ. Dylika bägare, som i typ och teknik ha rent förspansk karaktär men tillverkats efter spanjorernas ankomst, äro sällsynta i europeiska samlingar. Genom sin dekoration lämna de intressanta upplysningar om förnäma indianers klädedräkt, vapen m. m. under tidig kolonialtid.

Direktör MARTIN MÅNSSON har överlämnat nio förnämliga föremål från Peru och Argentina, nämligen stigbyglar, sporrar

och seltyg av silver samt en värja, en dolk och en machete med fästen av silver och slidor av läder, rikt prydda med silverbeslag.

Afrika.

Assuransdirektör RUDOLF MÜNTER och fru LOUISE MÜNTER, f. ANKARCRONA, har förärat museet 27 föremål från gränstrakterna mellan Marokko och Algeriet, tagna som krigsbyte från kabyler och araber av fru M:s farbror, dåvarande underlöjtnanten, sedermera sekundchefen för Svea Livgarde och ståthållaren på Gripsholms slott överste HENRIK ANKARCRONA. Han deltog 1858—61 i fransk tjänst i strider mot de infödda. I gåvan ingår ett flintlåsgevär med talrika metallbeslag, fem svärd och dolkar (ett av svärden med inlagd klinga och rikt utskuren skida av trä), två kruthorn (det ena med krut och kulpung samt pung för reservflinta), sporrar, prydnad för hästs bringa av gammal brokad med ornerade metallbeslag samt andra delar av hästmundering, två sadelväskor, väskor av vackert arbetat läder, ett musikinstrument (det arabiska *rebab*) m. m.

Generalkonsul IVAR STAFSING har skänkt 50 föremål från Anglo-Egyptiska Sudan, Uganda och Kenyakolonien, hemförda från hans afrikanska resor 1925 och 1928—29. Från det förstnämnda området märkas: en kastkniv, antagligen från fundjfolket; spjut, troligen från bisharin och baggara; ornerade spjutkoger av läder från baggara eller hadendoa. Från Kenyakolonien märkas bl. a. en sköld av läder samt fem pallar och husgerådssaker från de av andra européer än distriktets tjänstemän alltjämt sällan besökta turkana väster om Rudolfsjön samt en kopparklädd halsring av järn och två långa pilar från suk, s. om turkana.

Sekreteraren i Svenska Missionsförbundet dr GEORG PALMÆR har överlämnat ett 50-tal föremål från Franska och Belgiska Kongo, de flesta från basundi vid Kongos nedre lopp, men även deras grannar babwende samt bakuta längre norrut äro representerade. Från de förra komma bl. a. en mycket stor trumma (240 cm lång), 14 gamla förfädersbilder och fetischer, 14 flätningsarbeten (korgar, silar, mjärde), barktyg, del av husvägg samt fem stenfragment av gamla gravvårdar med inristad dekor. Den senare synes visa inflytande från gammal katolsk mission i dessa trakter. Från babwende är en s. k. *niombo*-figur. 3 större flätade mattor med ornament (den största 2,4 × 1,92 m), förvärvades av dr PALMÆR på marknaden i Luebo vid Kasaifloden.

Ingenjör KNUT GUNNAR LUNDELL, Stockholm, har skänkt 27 föremål från Afrika, hemförda för omkr. 30 år sedan av hans farbror, som var tjänsteman i Belgiska Kongo. Alla ha ännu ej kunnat bestämmas, men en del äro från Belgiska Kongo ss.

knivar och trumpet av elfenben från mangbetu, spjut från baboma och pilar från området mellan Leopold II-sjön och Kasai. En dolk med fäste av säregen form torde vara från n. Kamerun och fyra större ornerade mässingsfat från Nordafrika.

Fru Margareta Oldevig, som 1935—1943 vistades i Sydvästafrika, har skänkt två skulpterade träföremål från en ovambo-stam vid Okawango-floden: en 48 cm lång »dödsmask» av det slag som vid dödsfall ställes upp i hyddorna och en pall, båda med inskurna människoansikten. Fru Oldevig, som återvänt till Sydvästafrika, har välvilligt lovat ha museet i åtanke för framtiden.

Envoyén Axel Paulin, vilken som ung officer omkring sekelskiftet gick i Kongostatens tjänst, har skänkt en intressant liten pall av trä, som tillhört en dinkahövding i trakten av Lado.

Fru Ilona Kohrtz har utökat sin föregående år skänkta samling från Kongo med ett halsband av *Aberis*-frön, och fru Davida Lilliehöök, Stockholm, har överlämnat två pilskaft, lindade med girafftagel, från akamba, Kenyakolonien.

Asien.

Kina.

Fröken Ellen von Platen, Stockholm: Mandarinrock av brunt siden med broderier i guldtråd och silke.

Dr Sven Hedin: En kinesisk målning på siden, föreställande den berömde härföraren och generalguvernören Tso Tsung-t'ang, som återerövrade Östturkestan till Kina (1870-talet).

Överläkaren, docent Erik Goldkuhl, Stockholm: Gudabild av brons, föreställande en sittande Kuan-yin med händerna placerade i meditationsmudra. På den släta baksidan har figuren en längre kinesisk inskription.

Hedinexpeditionen: 46 st. gamla kinesiska mynt, till större delen från Sung-dynastiens tid, vilka utgöra en välkommen komplettering till museets myntsamling.

Amanuens Folke Bergman, Stockholm: Tryckt kinesisk karta (modern) över Pei Hai, den nordligaste delen av kejserliga palatsområdet i Peking.

Japan.

Direktör Martin Månsson, Stockholm: Rustning, som donator själv omkr. 1910 förvärvade i Japan. De synliga delarna äro helt överdragna med guldlack. Av särskilt intresse är den låda med bäranordningar, i vilken rustningen ursprungligen förpackades och transporterades.

Filippinerna.

Antikhandlare C. H. Lundgren: Regnkappa tillverkad av kokospalmens bladslidor. Den är av gammal kinesisk typ.

Java.

Fil. dr Olof Arrhenius: 25 st. battikprover i olika mönster, insamlade av donator på Java, de flesta från Djokja Kaarta i de för detta sultanat typiska mörka färgerna.

Birma.

Disponent Ludvig Rasmussen, Arvika: Gudabild av brons, föreställande en knäböjande bodhisatva i full skrud med krona och toppformig huvudprydnad.

Indien.

Missionssekreteraren dr G. Palmær: En spinnrock från Madras och en båtmodell från Ceylon.

Persien.

Prokuristen Per Bergman, Ortviken, Skönsberg: En samling persiska vapen bestående av sköld, hjälm, armskena, stridsyxa, 2 lansspetsar samt 2 flintlåspistoler. Föremålen äro rikt dekorerade med cicelerade ornament, återgivande blomrankor, kartuscher med persisk skrift, människofigurer m. m. Pistolerna äro försedda med silverbeslag i drivet arbete och filigran med infattade koraller.[1]

Söderhavet.

Kommendörkapten Tore Svenonius, Djursholm, har skänkt en klubba av trä från Nya Hebriderna, försedd med tjockt, flätat bärband, i vilket vapnet bäres hängande över axeln. Klubban är hemförd av givarens morbror, framlidne kommendör Arthur Ekström från hans tjänstgöring i franska stillahavseskadern 1886—87. Kommendör Ekströms värdefulla söderhavssamlingar skänktes 1925 till museet av hans maka fru Louise Ekström, f. Lagercrantz.

Inköp.

Asien.

Av professor Osvald Sirén, en gammal kinesisk sköld av trä med inskurna ornament, ifyllda med vit färg. Dekorationen har utpräglat karaktär av Han-dynastiens stil;

av hr Sven Grufman, Stockholm, »rismålning» föreställande kringvandrande kinesisk glasögonförsäljare;

av docent G. Montell, kinesisk tekanna av koppar, överdragen med emalj och dekorerad med figur- och landskapsscener i olika färger, 1700-talet;

av fru Sigrid Lundgren, Stockholm, tibetansk bentrumpet;

av fru Valborg Mjöberg, 2 siamesiska klumpmynt av silver;

av skådespelaren Benkt-Åke Benktsson, Göteborg, japansk rustning för en palatspolis, med tillhörande spjut;

av Kinahjälpen, Stockholm, målning återgivande en hemskola av den gamla typen. 1700-talet.

De båda sistnämnda förvärven ha gjorts med räntemedel ur DIDRIK BILDTS fond, övriga inköp under året ha betalts ur museets anslag.

Afrika.

Av hr Å. ENSTRÖM, Roslags-Näsby, 2 paddlar från Belgiska Kongo och från C. H. Lundgrens antikhandel 3 äldre målade marokkanska lerkärl.

Söderhavet.

Genom förmedling av skådespelaren BENKT-ÅKE BENKTSSON och antikhandlare C. H. LUNDGREN ha inköpts 36 föremål, de flesta från öarna Yap och Truk (Ruk) i Karolinerna samt några få från Palau- och Amiralitetsöarna, del av en samling, som omkr. 1905 hemfördes av en tysk sjöofficer. Från Yap ägde museet tidigare ett fåtal föremål men endast ett från Truk. Från denna lilla ögrupp ha nu förvärvats vapen, prydnader m. m. och från Palau-öarna prov på infödingarnas gamla »mynt», 7 st. i form av böjda prismor och pärlor av färgat glas- eller porslinsartat material eller bränd lera. Dessa »mynt» torde en gång kommit från Indonesien eller Kina.

Vidare ha inköpts två stora tapatyger, förmodligen från Samoa, av sjökapten TORD NILSSON samt en phallusformad sten från Australien av fru SIGRID LUNDGREN (troligen gåva av dr E. MJÖBERG till framlidne redaktör OLOF LUNDGREN).

Penninggåvor och understöd.

Ur statsanslaget för utgivande av lärda verk etc. har föreståndaren även detta år erhållit 500 kronor för fortsatt utgivande av serien »Statens etnografiska museum. Smärre meddelanden.» Nr 20 har utkommit (se nedan).

KNUT och ALICE WALLENBERGS Stiftelse har skänkt 2,000 kronor för fortsatt utgivande av tidskriften Ethnos under 1945. Det är uteslutande tack vare detta värdefulla understöd, som tidskriften kunnat existera under krigsåren, då de flesta prenumeranterna i utlandet ej kunde översända prenumerationsavgifter. »Ethnos» torde vara den enda tidskrift i sitt slag i Europa, som under senare år kommit ut regelbundet och i oförkortat skick.

Av Föreningen Riksmusei Vänner har museet haft glädjen mottaga 300 kronor.

Film Aktiebolaget Lux har genom direktör S. CLAESSON skänkt 300 kronor att disponeras enligt föreståndarens gottfinnande och direktör K. HOLTHUIS, genom förmedling av ingen-

jör W. Quarles van Ufford, 180 kronor för bekostande av inbindning av det stora planschverket »Boro-Boedoer op het eiland Java» (Leiden utan tryckår).

Föreningen Teceremoniträdgårdens Vänner, som en följd av år skänkt medel till teceremoniträdgårdens vård och förskönande, har genom sin skattmästare fru Greta Thune överlämnat 300 kronor. Av beloppet ha firmorna Gadelius & Co. A.-B. (genom ingenjör Robert Thune), Kjellbergs Succ:rs (genom direktör Torsten Andell) och Martin Månsson vardera skänkt 100 kronor.

I detta sammanhang må nämnas att stadsträdgårdsmästaren arkitekt Holger Blom haft älskvärdheten att, med biträde av arkitekt V. Bauer, låta utföra vissa förbättringar och ändringar i trädgården. Som japanska sakkunniga ha vid dessa arbeten fru Kätie Tham och generalskan Yuriko Onodera, japanske militärattachéns maka, ävensom legationssekreterare J. Tsuchiya godhetsfullt biträtt.

Museet stannar i stor och angenäm tacksamhetsskuld såväl till nu närmast ovan nämnda mecenater och vänner som till alla övriga i denna berättelse namngivna gynnare av dess arbete.

Bildarkivet.

Fröken Ellen von Platen har förärat 343 fotografier, 44 skioptikonbilder samt 1,320 vykort från Japan, Kina, Indien m. m.

För av Riksmusei Vänner donerade medel har för porträttsamlingen inköpts en etsning av Albert Engström föreställande eskimåforskaren Knud Rasmussen, en av museets donatorer.

Hedinexpeditionen har skänkt ett hundratal kopior och förstoringar, huvudsakligen efter dr Montells fotografier från Mongoliet och Kina.

Professor Yngve Sjöstedt har överlämnat 53 fotografier från Kamerun, tagna under hans expedition 1890—92.

Till bildarkivet ha även överlämnats gåvor av:

Kommendörkapten K. T. Svenonius, ett album med 29 fotografier från Nya Hebriderna m. fl. söderhavsöar, hemförda av hans morbror kommendör Arthur Ekström;

Kungl. Livrustkammaren, genom föreståndaren, fil. dr T. Lenk, 29 fotografier av föremål i Röhsska museet i Göteborg och i Etnografiska museet samt interiörer från dettas utställning i Liljevalchs konsthall 1927;

amanuensen Folke Bergman, 5 fotografier av kinesiska sedlar;

professor J. Maes, Musée du Congo Belge, Tervueren, 6 fotografier av kvinnor med näsprydnader, Belgiska Kongo;

fru Margareta Oldevig, 8 fotografier från ovambo, Sydvästafrika;

dr Georg Höltker, Posieux-Froideville, 4 fotografier från Nya Guinea;

amanuensen Sam Owen Janson, fotografi av silversmycken från Java;

antikvarien A. Oldeberg, porträtt av den engelske etnologen A. Pitt-Rivers.

Inköp av bildmaterial: av fru Valborg Mjöberg 98 skioptikonbilder från Borneo och Bali, som tillhört hennes man dr Eric Mjöberg, samt 58 fotos över kirgiser av köpman N. E. Rydberg, under förra världskriget rödakorsdelegat i Sibirien.

Fonogramarkivet.

Missionsdirektorn pastor Nils Dahlberg har från Evangeliska Fosterlandsstiftelsen som gåva överlämnat 36 st. fonografrullar från Eritrea, upptagna av framlidne missionären och språkforskaren fil. lic. Richard Sundström. Rullarna äro försedda med korta texter bl. a. på gez-språket, vilka så småningom böra kunna tolkas genom hemkomna missionärers hjälp.

Depositioner.

Fil. dr O. Arrhenius har i museet deponerat sex album och 65 på kartong uppklistrade fotografier, inalles 489 st. fotos, som tagits av Gustaf Nordenskiöld under hans forskningar i Mesa-Verde-området i Colorado 1891.

Till Drottningholms Teatermuseum ha som deposition överlämnats fem kinesiska skuggspelsfigurer.

~~Besökande.~~ Boksamlingen

Museets boksamling har ökats, främst genom gåvor och byte men även en del inköp ha gjorts. De utländska institutioner, som översänt publikationer, äro alltjämt rätt få:

Museum für Völkerkunde, Basel; Universidad Nacional de Cordoba, Instituto de Arqueología, Lingüistica y Folklore »Dr. Pablo Cabrera», Cordoba, Argentina; Nationalmuseet, Köpenhamn; Nationalmuseets Egnografiske Samling, Köpenhamn; Bestyrelsen för 5. Thuleexpeditionen, Köpenhamn; Royal Anthropological Institute, London; Universidad Nacional de Cuyo, Mendoza, Argentina; The All Lenin Library, Bureau of International Exchange, Moskva; Norsk Folkemuseum, Oslo; Universitetsbiblioteket, Oslo; University Museum, University of Pennsylvania, Philadelphia; Junta de Provincia do Douro Litoral,

Porto; Smithsonian Institution, Bureau of American Ethnology, Washington; Institutet för nordisk etnologi vid Åbo Akademi.

Skrifter ha inkommit från följande svenska institutioner och sällskap:

Armémuseum; Kungl. Biblioteket; Generalstabens Litografiska Anstalt; Göteborgs Museum; Hedinexpeditionen; Hälsingborgs Museum; Ibero-Amerikanska Institutet vid Göteborgs Handelshögskola; A.-B. Klippans Pappersbruk; Kulturhistoriska Museet, Lund; Kungl. Livrustkammaren; Malmö Museum; Nationalmuseum; Nordiska Museet; Norrbottens Läns Hembygdsförening, Luleå; Riksdagsbiblioteket; Riksmuseets Paleobotaniska Avdelning; Sjöhistoriska Museet; Stockholms Stadsmuseum; Svensk-Internationella Pressbyrån; Svenska Sällskapet för Antropologi och Geografi; Sydsvenska Geografiska Sällskapet, Lund; Tekniska Museet; Uppsala Universitets Geografiska Institution; Varbergs Museum; Kungl. Vitterhets Historie och Antikvitets Akademien; Östasiatiska Samlingarna.

Hedinexpeditionen har överlämnat ett synnerligen värdefullt arbete i 18 volymer: Henri Doré, Recherches sur les superstitions en Chine. Shanghai 1915—38.

Följande enskilda personer ha överlämnat böcker:

Prof. dr JOH. BECKMANN, Schöneck/Beckenried, Schweiz; docent ERIK HOLTVED, Köpenhamn; mr. JAMES HORNELL, St. Leonards-on-Sea; madame ANDRÉE K. HÖGMAN, Mouans-Sartoux, Frankrike; envoyén F. C. NANO; dr NUNES PEREIRA, president för Instituto de etnografia e sociologia do Amazonas i Manána, genom envoyén R. KUMLIN, Rio de Janeiro; prof. ANTONIO SERRANO, Cordoba, Argentina; amanuens FOLKE BERGMAN; fröken GWENDOLEN FLEETWOOD; prof. ERIC HULTÉN; docent S. LAGERCRANTZ; docent S. LINNÉ; intendent E. MANKER; direktör R. MÜNTER; antikvarie A. OLDEBERG.

Under året ha 18 publikationer inköpts. En del av museets tidskrifter och böcker ha inbundits.

Dr SVEN HEDIN har, liksom tidigare, även detta år till museet låtit överföra ett antal tidskrifter och bokverk av etnografiskt och geografiskt intresse.

Besökande forskare.

De utländska besökande ha något ökats sedan föregående år:

Generalkonsul fil. dr RAGNAR NUMELIN, Göteborg, dr ERNST MENGIN, Köpenhamn (amerikansk arkeologi), mag. TYYNI VAHTER, Nationalmuseet, Helsingfors (textilier), hr ERICH BIER, Köpenhamn (äldre amerikanska kartor), intendent ARTTU BRUMMER, Helsingfors, fru S. MELBY, Oslo (kinesiskt bildmaterial), prof. EDVARD THOMSEN, Köpenhamn (japanska teceremonihuset)

arkitekt Ole Wanscher, Charlottenlund, Danmark (kinesiska möbler), fil. kand. André Leth, Köpenhamn (kinesiska möbler), fröken Therese Hald, Köpenhamn (peruanska textilier), professor L. S. Bagrov, Berlin (gamla kinesiska kartor), professor Johannes Bøe, Bergen, museumsinspektören cand. mag. Jens Yde, Köpenhamn (sydamerikanska samlingar), amanuensen Borghild Frimannslund, Bergen (museiteknik), generalmajor Makoto Onodera och hr T. Ohtsuki (japanska svärd), fil. lic. Hans-Egil Hauge, fru Amalie Kjersmeier, Köpenhamn, mag. Kurt Pipping, Helsingfors, docent Albert Brock-Utne, Oslo, professor Gustav Ränk, Tartu (asiatiska tältkonstruktioner m. m.), fru Antonette Prip-Möller, Köpenhamn, hr Björn Fabricius, Köpenhamn, arkitekt Arne Korsmo, Oslo (teceremonihuset), professor Kaare Kling, Köpenhamn (teceremonihuset), skulptör O. Stahr Nielsen, Köpenhamn (teceremonihuset), konstnär Alf ten Siethoff, Stockholm (primitiv konst).

Följande danska arkitekter, de flesta från Köpenhamn, ha studerat det japanska teceremonihuset: L. Borg, Jörgen Eilers, A. M. Hansen, Erik Patersen, H. Schultz och Jörn Utzon m. fl. Teceremonihuset har under de tio år, som nu förflutit, sedan det uppfördes, från danskt håll uppmärksammats långt mera än från svenskt och synes i Danmark, åtminstone bland arkitekter, vara bättre känt än här hemma.

Bland svenska besökande i studiesyfte må nämnas:

Arkitekt Carl-Axel Acking (teceremonihuset), professor T. J. Arne (asiatisk arkeologi), docent Agne Beijer (kinesiska skuggspelsfigurer), skådespelaren Benkt-Åke Benktsson (masker), fil. kand. Kerstin Berg, fil. kand. Gösta Bertel (skinnberedningsverktyg), fröken Daisy Dahl (textilier), fil. kand. Hans Eklund (Japan och ainu), fil. dr Agnes Geijer (textilier), fröken Susan Gröndal (tapatyger, ornamentstudier), fil. lic. Bo Gyllensvärd (Kina), konstnären O. Hagdahl, fröken Eva Hamrin, Stadsbiblioteket, Stockholm, docent Nils Holmer, Uppsala, fröken Harriet Holmqvist (masker), fil. kand. Åke Hultkrantz, teol. dr Tor Irstam (Afrika), intendent K. G. Izikowitz, Göteborg, lektor Ragnar Jirlow (transportredskap), konstnären Einar Jolin, fil. lic. Eric Juel, konstnären Roland Kempe, fil. kand. Gösta Kock, docent Sture Lagercrantz, Uppsala, fröken Astrid Laquist (textilier), fil. dr Bertil Lundman, Uppsala, konstnären William Marklund (Kongo-skulptur), rumänske ministern F. C. Nano, fil. stud. Allan Nilsson, fil. lic. Anna-Maja Nylén, konstnären Edvin Ollers, fil. kand. Claës Christian Olrog, konstnären Allan Runefelt (Kongoskulptur), fil. dr Stig Rydén, Göteborg, fil. kand. fru Ann-Sofi Schotte-Lindsten, Linköping, fil. lic. Dagmar Selling, friherrinnan Alice Stael von Holstein (nordamerikansk etno-

grafi), amanuensen ELISABETH STRÖMBERG (textilier), fru KAJA STRÖMBERG-LINDE (textilier), kapten fil. kand. NILS STRÖMBOM, dr B. SUNDKLER, Uppsala (afrikansk litteratur), professor SIGFRID SVENSSON, fil. dr VIVI SYLWAN, Göteborg (textilier), konstnären FOLKE TRUEDSON (Kongo-skulptur), fil. stud. GÖSTA WEBE (Sydamerika), professor GEO WIDENGREN, Uppsala.

Utställningar m. m.

Under året ha två utställningar anordnats. I anslutning till dr SVEN HEDINS 80-årsdag öppnades den 24 februari och visades för särskilt inbjudna den ovan nämnda utställningen av arkeologiskt material från Östturkestan. Den ingår nu som permanent del i de för allmänheten tillgängliga samlingarna.

I slutet av oktober öppnades den tillfälliga utställningen »Söderhavskonst», huvudsakligen bestående av ett urval melanesisk träskulptur, framför allt från Nya Guinea men även från kringliggande öar. Material av detta slag har ej visats sedan museets stora utställning »Exotisk konst och konsthantverk» i Liljevalchs konsthall 1927.

Skådesamlingarna ha fortfarande, i besparingssyfte, endast varit öppna fyra dagar i veckan: söndagar 13—16 samt tisdagar, torsdagar och lördagar 12—15. Skolklasser och grupper ha dock på begäran fått tillträde även andra dagar. Bland gruppbesöken må nämnas: Brunssons vävskola, Högre konstindustriella skolan, Konstfackskolans teckningslärarkandidater, arkitektelever vid Kungl. Tekniska Högskolan, Reklaminstitutet, Stockholms stads murarskola, Studentkompaniet vid Int. 1. Demonstrationer för skolklasser och grupper ha utförts av amanuensen, assistenten, hr AXEL TÖRNBLOM och föreståndaren. Folkskoledirektionen i Stockholm har, genom förmedling av museilektorn vid Nordiska Museet MATS REHNBERG, under vår- och höstterminen 1945 anordnat demonstrationer av de utställda samlingarna för skolklasser under sakkunnig ledning. Under vårterminen tjänstgjorde fil. kand. KERSTIN BERG som demonstrator, under höstterminen fil. lic. ERIC JUEL. Sammanlagda antalet skolbarn vid dessa besök var 2,593.

Visningslokalerna ha under året besökts av 17,761 personer eller 1,676 flera än under föregående år.

Publikationer.

Följande publikationer, utarbetade vid museet och delvis grundade på material i detta, ha utkommit under året:

LINDBLOM, G., Die Stosstrommel, insbesondere in Afrika. Ethnos. Stockholm 1945. 22 s., 2 fig.

LINDBLOM, G., Nose ornaments in Africa. Smärre Meddelanden nr 20. Stockholm 1945. 56 s., 14 fig.

LINNÉ, S., Popol Vuh. A new translation of the Sacred book. Ethnos. Stockholm 1945. 7 s., 2 fig.

MONTELL, G., As ethnographer in China and Mongolia 1929—1932. History of the Expedition in Asia 1927—1935. Reports from the Sino-Swedish Expedition, Publication 26. Stockholm 1945. 123 s., 34 pl., 23 fig., 1 karta.

Av museets tidskrift Ethnos har under året utkommit tre häften, därav ett dubbelhäfte. De omfatta tillsammans 190 s. och 35 fig.

Gerhard Lindblom.

Arkeologiska lerkärl från Sikyatki i Arizona.
Gåva av konstnären Carl Oscar Borg.

Träbägare från Perus högland, troligen från trakten kring Cuzco. Från tidig kolonialtid. Den utvikta dekorationen finnes på bägarens baksida.

Uppsala 1946. Almqvist & Wiksells Boktryckeri AB 46243